„ЗАСТАВА“ изалази редовно:
Средом, петком, недељом, на целом табаку, уториком на по табака.

ЦЕНА ЈЕ ОВА
за Аустро-Угарску:
на целу годину . . . . . 14 ф. — н.
на по године . . . . . 7 ф. — н.
на четврт године . . . . . 3 ф. 50 н.
на 1 месец . . . . . 1 ф. 20 н.
За Србију (у сребру).
на годину 35 дин. на пола године $17^1/_2$ дин.
на четврт године 9 динара.

ЗАСТАВА.

ОГЛАСИ рачунају се по 6 новч. од сваке врсте оваких ситних слова за жиг плаћа се по 30 новч. сваки пут.

ДОПИСИ шаљу се уредништву, а претплата и огласи администрацији „ЗАСТАВЕ у Нови Сад у дунавској улици.
РУКОПИСИ не враћају се натраг.

Поједини бројеви стају 10 новч.

БРОЈ 152. У Новоме Саду у уторак 6. (18.) октобра 1881. ГОДИНА XVI.

НОВИ САД, 5. октобра.

Још никад није на **угарском сабору** адреска дебата тако млако текла, као овога пута. Да нису српски народни заступници својом адресом и др. Полит својом значајном беседом дали општији значај том понајважнијем чину у свагдашњој парламентарној радњи, адреска би се дебата кретала у оквиру најужe, тако рећи свакидашње државне политике. Ни једна од мађарских државоправних странака није послала ни једнога главнијег члана у парламентарни убојни ред, осим крајње левице, која је у Мочарију имала добра браниоца својих начела. Министар-председник Тиса, који се и иначе у сваку расправу, па и ону о најнезнатнијем предмету плете, — он овде никако не може доћи у обзир као члан тако зване либералне странке, него чисто као члан владе; он је и у овој дебати већ више пута говорио, но њега гони више нагон за самоодржањем у парламентарну борбу, него ли начела странке му. У петак је говорио поменути члан крајње левице, Мочари, те се дотакао и народносног питања, не одобрајући, што се влада „према народностима ставља на ратну ногу“. Мочари је истину рекао, само питање је, да ли и сви његови начеони пристаоци деле то мишљење. Говорио је и о томе, како је војничка Крајина спојена, те начин спојења осудио као неуставан, јер владалац не може без посредовања законодавног тела располагати с територијом, имањем и дохотком земље. Да богме да му је Тиса назорце одговорио. Мочаријев говор донећемо што опширније. Седница од суботе није имала ни једног значајнијег момента, што се тиче адреске дебате.

У прошлом броју јавили смо на кратко за случај, што се с **Бокељима у Аустро-угарској посаобини у Цариграду** догодио. О томе сад јављају ове подробности. Посаобина добије телеграфску вест, да се на далматинској обали укрцало око 20 војничких бегунаца у један пароброд Аустро-угарског Лојда и одбродило пут Цариграда. Посаобина одмах изда заповест, да бегунце похватају и затворе, како брод пристане. Помоћу матроза с Аустро-угарског авизо-брода „Тауруса“ буду Бокељи збиља похватани, те под стражом послати на други лојдовски пароброд, да их отуд дома врате. Четворици од њих пође за руком, те 28. септ. умакну, али их турска полиција ухвати, те одведе на Аустро-угарски консулат. На то се скупе њих до стотине Срба и Хрвата, што у Цариграду живе, продру у двориште и врт Аустро-угарског посаобинског и консулатског звања, те стадоше захтевати, да затворени Бокељи буду пуштени. Но матрози с брода „Тауруса“ растерају их, а четворицу Бокеља пошљу на првом броду дома. На томе је ствар и прошла, немири се око цариградске посаобине нису понављали.

Састанак Аустро-угарског и руског монарха — то је тема, којом се бави не само журналистика двојне монархије, него и друга, јер таки састанци имају општег значаја. По свим вестима изгледа, да ће се монарси састати, но кад и где, те вести веома разнолико гласе. Час веле у Варшави, час у Граници, час у Кресовицама; једни веле, још ове недеље, други, да не ће бити тако на скоро. „Ђеник Пољски“ постојано тврди, да ће се цареви ове недеље у Кресовицама састати. По том листу, доћи ће цар Александар преко Кијева, Подволочиске и Лавова. Од Подволочиске допратиће га галички намесник Потоцки и земаљски војнички заповедник војвода од Виртемберга. У повратку свратиће Александар III. у Варшаву. Противно томе дознаје бечка „Преса“ из петроградских дворских кругова, да је обустављена свака спрема за одлазак царев на аустријску границу, па по томе да не верују, да ће се монарси пре четир недеље дана састати. „П. Лојд“, ма да не верује, да би Аустро-угарски владалац без министра спољашњих послова ишао, да се састане с другим владаоцем, и пак прима из Кракова вест, која вели, да је од тамошње војничке посаде већ одређена сатнија војника, која ће на састанку двају царева чинити почасну службу, и да је добила заповест, нека сваког тренутка буде спремна, да се може кренути. Према тим укрштеним вестима не остаје нам друго, него да причекамо свршене чинове.

Вођа ирске земаљске лиге **Парнел ,затворен** је 1. о. м. у Дублину. Дан пре тога држало је министарство у Лондону седницу. Одмах после седнице крене се у Дублин државни тајник за Ирску, Форстер, стигне сутра дан тамо и потпише декрет, којим се наређује, да се Парнел има затворити. Полиција отиде одмах Парнелу у стан и затече га још у постељи. Он се зачудио, кад му је полиција саопштила свој налог. Пошто се обукао, буде одведен у затвор. Тог дана требао је председавати у седници ирске лиге. Како се рашчуло, да је Парнел затворен, вође лигине сазову народни збор, и ту је један од њих, Дилон на име, жестоко осудио владин поступак. После последње беседе, што ју је Гледстон у Лидсу држао, и где је рекао, да ће у Ирској на место незаконитости ступити закон, и после осуде, што ју је изрекао над Парнелом, рекавши, да овај противно оконеловим начелима уводи у Ирској систем отимања, — после тога не треба човека да изненади, што је заточник ирске слободе затворен. Но свакако је према великој политичкој слободи, што у Инглеској влада, аномалија, да један члан парламента по административној наредби може бити затворен. Таких случајева могло је бити у доба Тудоровића и Плентединетовића, али данас, данас је то у Инглеској права — аномалија.

Адреса либералне странке угарскога сабора како ју је нацртао извештач саборског адреског одбора, Мавро Јокаји, и сабору 26. септ. поднео, гласи:

Ваше цесарско и апостолско-краљевско Величанство!

Премилостиви господару!

Вазда је радостно, кад се састају владар и заступници народа, а колико тек више у овој свечаној пригоди, где Ваше Величанство превишњим престолним говором, којим отвара нову сједитбу државнога сабора, позиваје сабор поглавито да ствара дела благословнога времена мира, на које се спасоносно дело чланови државнога сабора, прости узнемирујућих узрујаности извањске политике, могу подати озбиљном упорабом свих својих способности те с надом у добар успех.

Владалачка мудрост Вашега Величанства позиваје наше законарство међу многим задатци нове законарске периоде на веома важне и напорним послом скопчане агенде, којих један део сачињава савезан наставак онога, што је створено у минулој законарској периоди.

Драговољно ћемо расправљати са суседном српском кнежевином склопљене разне уговоре, о којих се надамо, кад буду инартикуларни, да ће праведно удовољити међусобним и са обе стране добро схваћеним интересом те утврдити споразумљење између наше домовине и суседне кнежевине.

У спојењу хрватско-славонске војне Крајине са Хрватском и Славонијом и тим начином са земљама угарске круне, видимо испуњену жељу, коју је наш државни сабор често изразивао. Ми ћемо предлоге о давим добробитима и осталим одредбама за повраћене пределе као и у пријашњих згода разматрати са становишта, да ће ту, дочим се с једне стране размакнућем уставнога живота на све пределе наше земље веома учвршћује начело уставности, с друге стране бивати и то, да ће делатност и врстноћа отачбеника хрватско-славонскога братинскога народа у подпуњењем Хрватске и Славоније наћи њих достојан и примјерен делокруг у задатци толи нутарњега уређења коли и материјалнога благостања и душевнога развијања.

Искреном отачбеничком радошћу напуњује наше срце превишње очитовање Вашега Величанства, које се тиче града, луке и котара речкога, те које изјављује, да је државо-правни положај и припадништво Реке установљено одредбама диплома царице и угарске краљице Марије Терезије славне успомене те с њим складним старијим и новијим закони.

Ствар о Реци нема пак у нашој домовини само државоправно и територијално знаменовање; с њом је спојен читав низ битних животних питања, којих сретно решење и проведење увјетује повољан напредак извањске наше трговине, наше господарствене и творничке индустрије те нашега промета, што подједнако занима све земље угарске круне. И с тога баш разлога настојаћемо, да на државном сабору, држећи се становишта, које је Ваше Величанство мудром љубављу праведности означило, те начином, који је законом установљен, решимо она поједина питања, која су у законском чланку XXX. 1868. нерешена остала, чувајући при том државоправни положај Реке начином у закону установљеним те обзирући се на заједничке реалне интересе.

Потпуном спремношћу почећемо тако оне законодавне послове, који ће уредити казнено поступање као и оне веома важне и давно већ потребне послове, којима ће се створити потпун грађански законик; па даље латићемо се побољшања финансијалне управе те утемељења финансијалне судбености устројењем финансијалног судишта, и то обоје на оним правилним темељима, који сачињавају спњеваниту жељу становника наше домовине.

Што превишњи престолни говор између законарских одредаба у интересу наше управе наглашује: да се законом установи квалификација чиновника, да се уреди господарство по жупанијама, да се уреди управна судбеност, која би помножила правну сигурност појединца, а не би отештавала управе — у свим тим стварима назиремо и ми важне кораке на оном пољу реформа, које читава земља у интересу наше управе живо жели.

Ми сматрамо потребном реформу обртних закона те се надамо, да ће нам поћи за руком, да ипак нађемо средство и начин, како ће се развојем заштитом и окрепљењем на конкуренцију, важни чинбеник материјалног нашег успевања, дотерати до напретка.

Да надопунимо наша прометна средства сматрамо да је нужно, да сходно доградимо наше железнице, те желимо да тиме добавимо већу уносност садањих железница, осим тога пак скрбићемо и за уређење водених путова.

Ми смо приправни за унапређивање наше трговине оживотворити све могуће одредбе, које су у складу с интересима наше земље.

Но ипак у интересу нашега сеоског господарства сматрамо ми најсилнијим и најпречим задатком, да темељним средствима одмогнемо невољи коју чине од више година велике воде, које су постале већ покор земље. Што је прошли сабор у том почео, о том ћемо радити, нека се за садање седидбе практично и онако спроведе, да се несрећа која се сваког пролећа понавља у најплоднијим деловима наше домовине, већ у најближој будућности уклони или барем дотле ублажи, да се најпосле читав посао о уређивању река буде могао свести у скупно, суставно дело.

Ми уз то не маримо с вида губити интересе културе, а латићемо се након ваљане приправе такође и уређења горње куће.

А што се можемо тим пословима, који иду за родољубивим стварањем достојним миром подати, томе је један од главних чинбеника оно мирно расположење, које настоје уздржати владари и владе свију држава Европе а међу њима особито Ваше Величанство, но и народи овога дела света такође. Мудра та љубав мира и свима нама заједничка слога расипље благостање на све земље, а именито на нашу домовину. Та љубав унапређивала је сва она настојања минуле саборске периоде, која су великим напорима и жртвама получила, те је опет успостављена кредит наше домовине. Учвршћење нашег кредит примиче нас врло уређењу нашег државног господарства, но ми ипак осећамо, да се има јоште получити равноважје. Драговољно настојаћемо, да се оно макар и мало по мало те споро получи; ми признајемо при том тегобе, које се именито састоје у том, што није могуће по све обуставити инвестиције, које промичу иметак земље и народа. Тим инвестицијама пак дижу се увек издатци, поврх тога пак или се једва или никако не може штедити због тачнога испуњавања пређашњих обвеза, због трошкова у унутрашње наше организације, те због одредаба, да уклонимо елементарне непогоде, противно пак могу се доходци државе умнашати само у размерју, како се диже народно благостање.

Једна од најславнијих и најтежих наших задаћа биће у тим околностима, да нађемо прави средњи пут, да необуставимо посве инвестиције и да се бурно не бацамо на иначе корисне инвестиције; напредујући тим путем нека се обће благостање тако развија, да се у потреби буде могло поднети и веће обтерећење; ипак нека се не чине никакови издатци, који би мањак у државном господарству већом мером повисивали те отегочивали, да се допре до равноважја.

Ми не можемо а да не признамо, да је уз сустав организовања војника, који се унаточ мирољубиву разположењу по свим европским државама изваља, нашој држави врло тешко већма штедити. Одштету за дотичне наше жртве налазимо у миру, који окружује нашу домовину те законарство наше оспособљује на мирно стварање; у угледу, који аустро-угарска монархија ужива у иноземству, те у оном достојном признавању, што се о нашој војсци, којој се с правом придружује и наше домобранство, једнодушно изразује, те у којих (у војсци наиме и домобранству) желимо наћи упориште нашега престола и наше домовине, те јамство нашој о уставну слободу упртој будућности, у чем нас, како смо уверени, нада неће изневерити.

Потпуну слогу између војске и осталих разреда народа Вашега Величанства мора сваки отачбеник искрено неговати, а у велико има је такође већ сад.

Народ је имао згоду у великим погибељима за земљу, гледати којом је пожртвовношћу сваки члан заједничке војске, без разлике чина, од генерала до момка, радио око избављања наших градова, села и нашега народа. С друге стране пак, могло се је Ваше Величанство особно уверити, којом је братинском оданошћу, којом је искреном срдачношћу сваки разред нашега народа примао ту вредну војску; сваки члан те војске, од генерала до момка, могао је видети и осећати, да мађарски народ штује и љуби онај разред, који за нас оружије носи, који се ратним знаностима баве, те у бојевима крв своју пролева.

Но ипак неможемо притајити, да се је догодило појединих жалибоже случајева, који би благотворну слогу могли помутити те родити двојбе; но ми смо ипак осведочени, да ће строго уставно мишљење Вашега Величанства те трезно и мирно схваћање већега дела мађарскога народа укинути свако разрожно настојање те војника као и грађанина једнаким начином осведочити о стожерној истини, да је верност окрњену краљу и домовини, те уставу једна те иста верност; ко се о једну огреши, да се је огрешио и о другу, и да се престолу и уставу земље може верно служити само у исто доба, јер се престол и устав не могу један од другога разлучити.

Опраштајући се чувстви најдубљега хомагијалнога поштовања и најнеузколебивије синовље љубави испред престола Вашега Величанства да прионемо уз своје задатке, желимо Вашему Величанству сваки благослов свемогућегу те дуг и сретан живот.

Правила
дружине „за потпомагање српске књижевности“.

Члан 1. Ради издавања књига, повремених списа и новина, оснива се по прописима трговачког закона дружина на удеонице, под именом: Дружина за потпомагање српске књижевности.

Члан 2. Дружина ће по потреби, а у горњој цељи основати варочиту своју штампару.

Члан 3. Седиште је дружине у Београду. Но она може и на другим местима у Србији основати своје филијале или подружинске одборе, који ће радити на унапређењу дружинског задатка.

Члан 4. Сви огласи по дружинским делима излазе само под именом дружине и штампаће се у новинама, које управа дружине одреди и у напред обзнани.

Члан 5. Основни је капитал дружине шестдесет хиљада динара и дели се на хиљаду удеоница, од којих свака гласи на 60 динара.

Члан 6. Од горњих хиљаду удеоница издаће се испрва само 500 ком.; осталих 500 ком. издаће се према потреби и одлуци главног скупа доцније и то или у једанпут или у почесним деловима. На упис оних доцнијих удеоница има ће првенствено право оснивачи дружине.

Члан 7. За оснивaче дружине сматрају се сви они удеоничари, који одмах у почетку оснивања дружине упишу најмање десет удеоница.

Члан 8. Упис удеоница трајаће све дотле докле се не упишу свих 500 удеоница. Привремени одбор сазваће претходни главни скуп ради конституисања дружине одмах чим се упишу три петине удеоница и тада ће дружина и своју радњу одпочети.

Члан 9. Сваки удеоничар полаже одмах при упису пети део уписаних удеоница.

Члан 10. Удеонице се издају на име власника и могу се преносити на другога само по предходном одобрењу управе.

Члан 11. Сваки је удеоничар одговоран само са оном сумом на коју је према броју удеоница и њиховој номиналној вредности уписан.

Члан 12. Поједине уплате удеоница наређује и прима управа на привремене признанице.

Члан 13. Удеоничар, који не положи на време тражену уплату, може то учинити и у доцнијем року, који му управа одреди, но тада мора платити и 12% интереса од дана кад је уплату требало положити па до дана уплате. Удеоничар, који не положи уплату са интересом ни у овом доцнијем року, губи удеоничка права, а уплате, које је дотле дао, улазе у резервни фонд; његове ће се привремене признанице поништити, а дотичне удеонице под одговарајућим бројем новом упису изложити.

Члан 14. Удеонице се издају пошто се уплати цела сума, на коју оне гласе. Форму и слог удеоница и привремених признаница као и начин поступања при издавању истих, одређује управа.

Члан 15. Сваки удеоничар има права на сразмерни део чисте добити, пошто се од целокупне суме ове добити одбије пети део за резервни фонд, који ће се употребљавати на накнаду претрпљених штета, и на унапређење дружинског задатка у опште

Члан 16. У резервни фонд утичу и сви добровољни прилози, поклони и завештања; издатке и рачуне о тим издатцима из резервног фонда одобрава и прегледа коначно оснивачки одбор.

Члан 17. Органи су дружине: оснивачки одбор и управа, а укупност удеоничара преставља главни скуп.

Члан 18. Оснивачки одбор се састоји: из оснивача дружине, који стално у Београду станују. У оснивачком одбору председава један између оснивача, кога они изберу, а кад је овај у вршењу председничке дужности спречен, онда га заступа по реду уписа најстарији члан оснивачког одбора. Оснивачки се одбор састаје по позиву председника редовно сваког месеца, а по потреби и чешће. Оснивачки одбор може међу тим изабрати из своје средине најмање три лица, која ће вршити задатак оснивачког одбора.

Члан 19. Упражњена места чланова оснивачког одбора попуњује сам одбор избором између оних удеоничара, који или имају највише удеоница или су се својим радом на дружинском задатку одликовали.

Члан 20. Управа се састоји из десет чланова, које бира главни скуп између удеоничара из Београда, и то на годину дана.

Чланови управе бирају између себе председника, деловођу и благајника. Председник управе потписује са деловођом сва акта, која се тичу дружине. Кад је председник спречен, заступа га по избору најстарији члан управе. Управа решава над половичном већином гласова, а кад су гласови подељени, решава страна на којој је председавајући, — што важи и за одлуке оснивачког одбора. Седнице су управе пуноважне, кад је на окупу најмање пет чланова.

Члан 21. Управа непосредно администрира свима дружинским пословима по наредбама и под контролом оснивачког одбора, а у границама ових правила. Управа закључује све уговоре за дружину, заступа дружину пред судовима и другим властима; поставља и одпушта уреднике и друге часнике дружине, одређује им плате и награде, односно тантијеме; одлучује какве ће се књиге и новине за рачун дружине штампати и издавати, одређује писцима награде и т. д. Издатци које управа чини, важе тек онда, кад их оснивачки одбор одобри.

Члан 22. Управа се дели на два одељка: административни и књижевни. Ближи круг рада и једном и другом одсеку одређује оснивачки одбор.

Члан 23. Главни се скуп сазиње редовно сваке године по одлуци управе, која одређује место (локал) дан и час састанка, као и предмете о којима ће се на скупу већати и решавати. Скуп се може ванредно сазвати само по одлуци оснивачког одбора за поједине нарочито одређене предмете. На главном скупу председава председник оснивачког одбора или онај кога по потреби оснивачки одбор нарочито одреди.

Члан 24. Редовни предмети већања и решавања у главноме скупу ово су:

1. Извештај управе о годишњем раду дружине.
2. Полагање рачуна са стране управе и одлука о подели чисте добити на удеоничаре.
3. Избор чланова управе.
4. Предлози оснивачког одбора и појединих (чланова) удеоничара.
5. Измене и допуне ових правила.

Члан 25. О раду главног скупа водиће се записник, који ће подписавати председавајући са 5 удеоничара.

Члан 26. На главном скупу има право гласања сваки удеоничар. Свака удеоница даје имаоцу по један глас, а даље три удеонице дају по један глас више, но тако да ни један удеоничар не може имати више од 10 гласова, па ма колико удеоница имао.

Члан 27. Пуноважан је састанак скупа кад на њему буде надполовична већина удеоничара. Не буде ли на скупу овај број удеоничара, сазива се нов скуп и тада се пуноважно одлучује са оним бројем удеоничара, колико их на скупу буде

Члан 28. Сваки удеоничар може своје право гласања на скупу пренети на другог удеоничара; но ово може бити тако, да један удеоничар може сем себе још само једног удеоничара заступити.

Члан 29. Дружина ова трајаће све дотле, докле главни скуп, по предлогу оснивачког одбора, не реши, да она престане.

Члан 30. Пошто главни скуп реши, да дружина престане, он ће одредити лица и начин за извршење ликвидације и поделе дружинског имања по исплати свију давања.

Члан 31. Правила ова, као и доцније допуне или измене истих важиће тек онда, кад их министар финансије одобри.

Члан 32. Господин министар финансије има право, кад год за добро нађе, да преко комесара прегледа рачуне и остале документе „Дружине за потпомагање српске књижевности“.

На основу §. 38. трговачког закона (збор. 30., стр. 348) министар финансије одобрава ова правила „Дружине за потпомагање српске књижевности“.

ЕБр. 2194.

Београд 14. јула 1881. год.

(М. П.)

Заступник мин. финанс., министар грађевине
Јевр. П. Гудовић.

Нови Сад, 5. октобра. Данас је држао митрополитски савет прву своју седницу. Као што чујемо, приспео је отпис кр. уг. министра-председника, датиран од 29. септ. (11. окт.) о. г., којим саопштава највишу одлуку, по којој се наш народни сабор од 1879. год. распушта, а нов на основу постојећег изборног реда сазвати има. Овај нови сабор имаће да бира митрополита-патријарха по уобичајеном начину уз интервенцију кр. комисара и да расправља још не расправљене предмете. У отпису се позива администратор, да сазове митрополитски савет, који ће имати сабор за шест недеља дана да сазове. По томе ће по свој прилици сабор за 15. (27.) новембар сазван бити. Од епископа је само тамишварски у Карловцима, који је својим приватним послом тамо дошао, но сад у једно учествује у седницама митрополитског савета.

— Нашу белешку у претпрошлом броју о афери г. Корнела Јовановића из Београда имамо у толико да исправимо, да г. Јовановића није испитивао и саопштио му познату наредбу г. жупан варошки, него познати новосадски полицијски — терзи-комисар.

НОВИЈЕ.

— Бечки званични лист од 2. с. м. доноси највише ручно писмо, којим се заједничкоме министру финансија, Славију, поверава, да заступа заједничко министарство спољашњих послова, а одсечном начеонику, Калају, да руководи послове истога министарства.

— Комес саске земље у Угарској, Фридр. Вехтер, сазвао је саски народни университет (скупштину) на 9. новембар у редовну главну скупштину. На дневном је реду: преглед рачуна од двеју прошлих година и установљење прорачуна за две године, што наступају. Том ће приликом бити скупштина и тако зване „седморице судија“.

— Како „П. Л.“ из Београда јављају, српска је влада решила, да се српском посланству у Бечу дода војнички аташе. На то место одређен је пуковник Стева Пантелић, који је већ више пута ишао у Беч у какој војничкој мисији.

— Српско-амерички трговачки уговор потписан је 2. о. м. у Београду.

— Из Цариграда јављају 2. о. м., да се Дервиш-паша јакој војничкој колони на челу кренуо из Призрена у Дибру, где су се опет немири изродили.

— У Петроград су стигли Тотлебен, Скобељев и Албедински, да учествују у комисији, која је 2. о. м. почела под Скопебујевљевим председништвом већати о реформама, које би ваљало у руској војсци увести. Веле, да је напуштен пројекат о оснивању територијалне војске.

— Француски министар спољашњих послова, Бартелеми Сентилер, рекао је једном страном дипломати, да није истина, да је Гамбета био с Бисмарком.

— Инглески и француски цариградски заступници изјавила су Порти сваки за се, да њихове владе не шиљу свака по једну оклопницу под Александрију за то, што је Порта тамо послала два повереника своја, него за то, да јевропски становници имају сигурна склоништа, ако се у Мисиру изроде немири.

Разне белешке.

(Како се награђује мађ. језик.) У Турском Бечеју раздавао је председник др. Аладар Тосеги награде оној деци немађарске народности, која су најбољи успех показала у брзом учењу мађ. језика и том приликом добише прве награде два Срчета: Киселицки Јоца 20 сребрних форината и Душан Каракаш 10 фор. „Фигетленш.“ примећује, да би требало по целом Торонталу у свим варошким и сеоским школама тако радити, неби ли туђој деци што већма омилио мађар. језик. Родитељи млађане Срчади, узданице народне, узмите се на ум, будите на опреву!

(Мијат Стојановић.) О том српско-хрватском књижевнику и педагогу, који је недавно умрио, доносимо по загребачком „Венцу“ ове податке: Мијат Стојановић родио се у Бабиној Греди (у бившој бродској пуковнији) од родитеља крајишника. У том селу говори се врло леп језик, и Мијат Стојановић, преживив десетке година у том месту присвојио је себи тај језик, тако да је мало писаца, који су онако лепо народним језиком писали, као он. Народни друштвени живот беше у истом месту врло бујан, јер је место било јако насељено, а људи беху имућни. Тако је Стојановић имао најлепшу прилику, да тај живот од најмањи ситница уповна и поучи и да својим вештим пером опише. Његове „Слике из пучког живота хрватског народа у Славонији и Сријему“ верне су снимке нашег сеоског друштвеног живота. Те слике излазиле су најпре у „Невену“ а после их он сабра у једну књигу, којој „Матица хрватска“ досуди награду из Драшковићеве накладе. Те слике и народне приповетке, обичаји, после и по словице, што их је Стојановић целога свога века неуморно купио и делимице на свет издао — имају највећу књижевну вредност од свију његових радња. Осим тога бавио се Стојановић писањем педагошких и религијозних расправа. У стручне школске листове неуморно је писао, тако беше у своје време ревностан сарадник „Катол. листа.“ Писао је и у „Босиљку“ листу за младеж, а и српски је писао у „Земунском Гласнику“ који је излазио 1868 г. и после. Године 1873. издаде „хрв. педаг. збор“ књигу педагошке садржине коју је Стојановић написао по немачкој књизи гласовитог Салцмана: Krebsbüchlein. Он је ову књигу тако прилагодио за наше одношаје, да се готово може сматрати као изворно дело. Ово дело стекло је опште признање стручњака. Кад би све књижевне радње Стојановићеве на свет изашле, добили бисмо велики број књига; толико је овај вредан човек за свога живота бележио и писао! — Мало је писаца, који се тако свестно одужише народу из кога су никли.

Мијат Стојановић свршио је у месту свога рођења у Бабиној Греди само трогодишњу народну школу, где је научио немачки читати и писати. То му поможе, те постаде још као дечак сатничким писарем. Године 1832. дакле од 16 година постаде народним учитељем не имајући никаква оспособљења за то звање. Но његов неуморан труд и воља за читањем учини да су га до скора бројали међу најбоље крајишке учитеље. Стојановић је дакле самоук, па се ипак до те мере усавршио. Год. 1844. буде намештен за учитеља у Бабиној Греди, где је остао до 1850. год. Народ га је тако љубио и ценио, да га је год. 1848. изабрао на хрватски сабор, где је имао прилику да се упозна са првацима народног покрета и књижевности: са Гајем, Мажуранићем, Бабукићем, Деметром, Кукуљевићем итд. Ово је познанство имало одлучног уплива на његов даљи живот и рад. Године 1850. буде премештен у Сремске Карловце, а касније постаде над-учитељем у Земуну. Кад се одели год. 1868. нормална школа од реалке, постаде местним управитељем свију народних школа. На реалци предавао је Стојановић српски језик, а на приправничком течају за народне учитеље, који је тада постајао у Земуну, методику. Приликом преустројства крајишког школства буде Стојановић год. 1771 раименован за школског надзорника и то прво за слуњско, а после за личко-оточко окружје. У том својству служио је до конца јуна 1877, те је те године после 45-годишњег одличног и успешног службовања умировљен. Од тога времена до своје смрти (текућег месеца о. г.) живио је стално у Загребу где је 6. (18.) септ. 6. г. умрио сахрањен и уз велико саучешће интелигенције и грађанства загребачког.

Као учитељ беше строг али праведан. Вредне ученике је одликовао и награђивао штампиним признаницама, на којима беше ово штампано: „Ученик Н. Н. је ваљан, вредан, пажљив и чини ми радост.“ За казну одузимао би те признанице натраг. — У друштву беше врло љубазан тако да је уживао свугде опште поштовање. Био је увек за братску узајамност Срба и Хрвата. Живећи у нашим крајевима писао је језиком, који беше много ближи српском књижевном језику, него данашњи хрватски књижевни језик. Стаса је био висока, лица овбиљна и поштена.

Писац ових редака као некадашњи ученик врсног покојника сматрао је за дужност, да ово неколико речи посвети успомени свога незаборављеног учитеља. Вечна му успомена међу нама!

=

Распис награде.

„Матица српска“ расписује из фонда Јована Наке В. С. Миклушког ове награде, тражећи да се за њих напишу:

I. Ова дела:

1.) Роман, драма или шаљива игра, приповетка или новела из српскога живота. — Награда од 50 до 500 фор. — Рок Петров-дан 1882.

2.) Срем и Фрушка Гора, са историјског, културно-историјског, географског и народописног гледишта. — Награда од 300 до 500 фор. по вредности и величини дела. — Рок Петров-дан 1883.

3.) Живот и задужбине народних добротвора у нашим крајевима. Књига за народ у величини од 10 штампаних табака. — Награда од 100 до 200 фор. — Рок Петров-дан 1882.

4.) Књига за народ о заразним болестима. — Награда 100 до 300 ф. — Рок Петров-дан 1882.

5.) Монографија Новога Сада. — Награда 200 до 300 фор. — Рок Петров-дан 1882.

II. За чланке за „Летопис“:

1.) Естетична, научна или историјска расправа из српске књижевности. — Награда од 100 до 300 фор. — Рок Петров-дан 1882.

2.) Путописне слике из српских крајева. — Награда до 200 фор. — Рок Петров-дан 1882.

Дела се могу поднети или под именом писчевим или безимено по уобичајеном начину. — Рукописи се не враћају. — Награда се издаје тек онда, кад писац дело поднесе наштампано, осим ако с „Матицом“ о томе што друго не уговори. — Награда се губи, ако писац своје дело за годину дана не изда на свет, а међу тим није што друго уговорио. — Писац је дужан од свога награђеног дела, кад га штампа, уступити „Матици“ 25 комада.

Чланци за „Летопис,“ као и награђене новеле или приповетке, штампају се најпре у „Летопису,“ а после остаје право и писцу и „Матици“, да их могу прештампати и посебице.

Према количини преосталога новца „Матица“ је вољна примити и по вредности наградити и друга научна, популарно-научна и забавна дела, саставе и чланке, остављајући писцима, да могу изабрати предмет по својој вољи.

Нарочито се напомиње, да је главна скупштина овластила књижевно одељење и одбор, да могу издати из фонда накиног награде и за оне чланке и дела, која дођу мимо расписане награде, и то у течају године и пре главне скупштине, ако се пронађе да та дела заслужују награде.

Из главне скупштине „Матице Српске,“ држане у Новом Саду 3. (15.) септембра 1881.

Председник „Матице Српске“:
А. Хаџић, с. р. **Др. Ђорђе Натошевић**, с. р.
секретар.

Јавна захвалност.

Госпоји Марији Паприч, у Вуковару, која је мене од очни болести, њеном негом, избавила, које сам 9 година трпио, а сад су ми очи здраве; не могу да изоставим, да госпоји Марији Паприч, моју најлепшу захвалност, неизказем, и сваком препоручим, који би са очима боловао.

Нови Сад 1881 године.

Котлер Бела.

КЊИЖЕВНА ВЕСТ.

Сад баш изађе из штампе

ЛЕТОПИС МАТИЦЕ СРПСКЕ.

Уређује **А. Хаџић.**

Књига 127.

(Свеска трећа за годину 1881.)

У овој су књизи ови саставци: I. Право освајање (анексије) и плебисцит у данашњој међународној теорији и практици. Од проф. Г. Гершића. — II. Владика Арсеније Радивојевић и његово страдање. (Слика из новосадске прошлости.) Од Ђорђа Рајковића. — III. Манастир Грабовац. Од Владимира Красића. (Н ставак.) — IV. Хафиз. Спев Николе В. Ђорића. — V. Со као руда и њено културно-физиолошко значење. Од Моје Медића. — VI. Наша новија лирика. V. Од Стевана В. Поповића. — VII. Књижевност: Хемија са гледишта модерне теорије. I. Неорганска хемија. Израдио С. М. Лозанић. Критика М. Петровића. — VIII. Матица српска: Извод из записника књижевног одбора и одељења године 1878.

Ко од чланова матичиних жели, да му се свака свеска „Летописа“ одмах чим изађе поштом доставља, нека пошље 50 новч. благајници „Матице српске“ у Нови Сад у име поштарине за годину дана.

Претплатна је цена на годину за четири свеске „Летописа“ 2 фор. а. вр., а свака свеска стоји 70. новч.

ОБЈАВА ЗА ЗУБОБОЛНЕ.

Слободан сам мојим поштованим клијентима као и осталој п. т. публици до знања ставити, да ћу 8. (20.) октобра у Нови Сад у гостиону „царице Јелисавете“ приспети.

С поштовањем

Др. В. Дик,
зубни лекар.

Ред пловидбе

од 4. (16) октобра 1881. до даље наредбе.

од **Новог Сада** у **БУДИМ-ПЕШТУ**: недељом, уторником, средом, петком и суботом после 4 сата после подне.

од **Новог Сада** у **ЗЕМУН**: понедељником, средом, четвртком, петком и недељом у ½3 сата после подне.

од **Новог Сада** у **ТИТЕЛ**: средом и недељом у ½3 сата после подне.

од **Новог Сада** у **ОРШАВУ**: средом и недељом ½3 сата после подне.

У новом реду прва лађа за доле је понедељник 5. (17.) октобра, а за горе у недељу 4. (16.) октобра.

Нови Сад, 4. (16.) октобра 1881.

Отправништво.

Курс бечке берзе 5. (17.) октобра.

5% металика	76.60
5% народног заима	77.75
Сребро	—.—
Ц. кр. дукати	5.61
Наполеондори	9.37
Немачке марке	57.70

ОГЛАСИ.

Помодна трговина
ЈОСИФА ШТРАУБА
у Земуну

потребује једног шегрта, који су гимназију или реалку учили имају првенство. 3—3

2—3

КУЋА

под бр. 889. у Новоме Саду у лебарској улици, на један спрат висока, продаје се из слободне руке. Ближи услови могу се дознати код дра Илије Вучетића адвоката у Новом Саду.

Мануфактурна трговина
ЈЕФТЕ ОСТОЈИЋА
у Руми

потребује једног доброг спомоћника. 3—3

Одговорни уредник др. Светозар Милетић — **Српска штампарија дра Светозара Милетића.**